

УДК 621.337.1

РОЗРОБКА ПІДСИСТЕМИ БАЗИ ДАНИХ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В АСУ З НАУКОВИХ ВІДКРИТТІВ

Осінній Р.М.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків

Наукові відкриття в Україні до прийняття нового ЦК не мали правової охорони. Проблема надання правової охорони відкриттям справді досить складна. З одного боку, відкриття не може бути об'єктом виключного права, – воно визнається надбанням людства і може використовуватися кожним, хто забажає, без будь-якого дозволу і без виплати винагороди. Отже, саме відкриття не може бути чією-небудь власністю – це власність усього людства. Проте це не означає, що правовій охороні не підлягає авторство на відкриття, його авторський і державний пріоритет, назва відкриття та інші майнові і особисті немайнові права.

Вважаємо, що автору чи авторам відкриття мають належати певні майнові права за умови, що вони визначені чинним законодавством тієї чи іншої держави. Автор відкриття може мати право на заохочувальну премію, на додаткову житлову площу та інші пільги. Але автор відкриття не повинен мати права на винагороду за використання його відкриття. Держава може встановлювати й інші права і пільги для авторів відкриттів за заслуги у розвитку науки.

Саме відкриття не може бути об'єктом будь-якого виключного права будь-яких осіб чи держав. Проте права на пріоритет відкриття, право авторства, назви тощо, безперечно, підлягають правовій охороні, як і будь-яке інше право. Цей висновок ґрунтується на міжнародному визнанні відкриттів. Відповідно до Конвенції про за снування Всесвітньої організації інтелектуальної власності наукові відкриття включено до об'єктів інтелектуальної власності.

В Україні склалася досить парадоксальна ситуація: основна міжнародна угода з питань інтелектуальної власності наукові відкриття визнає об'єктом інтелектуальної власності, а в самій Україні правова охорона цих відкриттів була відсутня.

Відкриттям прийнято визнавати встановлення раніше невідомих об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей і явищ матеріального світу, що вносять докорінні зміни у рівень пізнання.

Отже, об'єктами відкриттів є закономірності, властивості та явища матеріального світу. Кожен із названих об'єктів відкриттів може бути визнаним відкриттям окремо. Проте закономірність, явище чи властивість можуть бути визнаними відкриттям лише за умови, що зазначені закономірність, властивість чи явище не були відомі раніше – вони виявлені вперше у світі.

Закономірність як об'єкт відкриття – це прояв дії об'єктивного закону. Зазначена закономірність у природі існувала, існує і буде існувати завжди. Об'єктом відкриття вона стає лише тоді, коли про існування цієї закономірності людина взнала, встановила її, виявила її об'єктивне існування. Зазначена закономірність стає об'єктом відкриття з моменту, коли її вперше було сформульовано.

Отже, закономірність матеріального світу як об'єкт відкриття – це невідомий раніше, але об'єктивно існуючий і такий, що вносить докорінні зміни у рівень пізнання, істотний і стійкий зв'язок між явищами або властивостями матеріального світу.

Більш повно цей зв'язок характеризується такими особливостями: це істотний, внутрішньо притаманний явищам або властивостям зв'язок та їх взаємна зумовленість. Він не повинен мати випадкового характеру. Закономірний зв'язок не проста констатація зв'язку яких-небудь явищ чи властивостей, а й встановлений його причинно-наслідковий характер; це певний стійкий зв'язок між явищами і властивостями. Він виражає таке відношення, за яким зміна одних явищ чи властивостей зумовлює цілком

визначені зміни інших. У такому разі залежність між явищами чи властивостями виражається, як правило, певною математичною або функціональною залежністю; зв'язок повинен мати універсальний характер і задовольняти вимогу узагальнення і можливості поширення його на інші однорідні об'єкти.

Явище матеріального світу як об'єкт відкриття – це невідома раніше об'єктивно існуюча і така, що вносить докорінні зміни в рівень пізнання, форма прояву сутності об'єкта матеріального світу (природи).

Явище і сутність перебувають в органічній єдності. Проте єдність сутності і явища не означає їх збігу, сутність зазвичай прихована за явищем. Внаслідок розкриття сутності стає можливим наукове пояснення самого явища. Сутність і явище об'єктивні, тобто вони існують незалежно від волі і свідомості людини. Немає такої сутності, яка б не проявилася зовні і була непізнаною, як нема і явища, яке не містило б у собі яку-небудь інформацію про сутність.

Властивість матеріального світу як об'єкт відкриття – це невідома раніше об'єктивно існуюча якісна сторона об'єкта матеріального світу. Кожний об'єкт має багато різноманітних властивостей як істотних, так і неістотних. Сукупність істотних властивостей об'єкта складає його якісну визначеність, що відрізняє його в цілому від інших об'єктів. Саме якісна визначеність виражає те спільне, що характеризує весь клас однорідних об'єктів. Які властивості проявляють даний об'єкт залежить від того, з якими об'єктами він вступає у взаємодію. Тому встановлення існування раніше невідомої властивості – необхідний, але недостатній елемент змісту відкриття. При цьому має бути доведено, чим викликана виявлена властивість, що вона спричиняє і при яких взаємодіях проявляється. Вимагається науково обґрунтована інтерпретація, що полягає у встановленні сутності цієї властивості і її закономірного характеру.

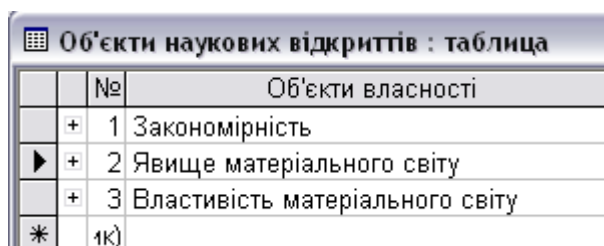
Отже, виявити нову істотну властивість об'єкта – означає встановити існуючу незалежно від волі і свідомості людини невідому раніше якісну визначеність об'єкта щодо інших об'єктів, з якими він вступає у взаємодію.

В роботі буде розглянута програмна реалізація підсистеми бази даних з наукових відкриттів у середовищі Access.

На початку у базі даних «Інтелектуальна власність» створюємо таблицю «Об'єкти наукових відкриттів». Для цього будемо керуватися інструкціями, що наведені у пункті 3.2. Єдиним відрізненням є назва таблиці – «Об'єкти наукових відкриттів», а всі розділи нової таблиці мають ту ж саму назву та параметри.

На останній стадії створення таблиці обираємо пункт «Ввести дані безпосередньо в таблицю».

Після виконання всіх дій необхідно заповнити готовий шаблон таблиці, попередньо перейменувавши стовпець «Код_Об'єкти наукових відкриттів» в «№» (рис. 1).

	№	Об'єкти власності
+	1	Законмірність
▶+	2	Явище матеріального світу
+	3	Властивість матеріального світу
*	1к)	

Рисунок 1 – Завершений вигляд таблиці «Об'єкти наукових відкриттів»

Завершивши роботу з таблицею «Об'єкти наукових відкриттів», створюємо пов'язану з нею таблицю «Пункти ОНВ». Створення цієї таблиці проводимо аналогічно з таблицею «Пункти ОАП», створення якої докладно описано в пункті 3.2. Відрізнення лише в тому, що вибирати треба лише одне поле, яке надалі перейменуємо на «Визначення»

Перейменувавши таблицю на «Пункти ОНВ», встановлюємо зв'язки з попередньою таблицею «Об'єкти промислової власності». Вибираємо зв'язок

типу «Одному запису таблиці «Об'єкти наукових відкриттів» буде відповідати багато записів таблиці «Пункти ОНВ».

Виконавши ці операції, необхідно заповнити готовий шаблон таблиці, попередньо перейменувавши стовпець «Код_Об'єкти наукових відкриттів» в «№ ОНВ».

У стовпець «№ ОНВ» необхідно вносити номер того пункту з таблиці «Об'єкти наукових відкриттів», якому дається визначення в поточних рядках (рис. 6.2.2).

Проробивши всі описані вище операції, характеристика об'єктів наукових відкриттів завершена й буде створена четверта підсистема бази даних «Інтелектуальна власність» – підсистема з наукових відкриттів (рис. 6.2.3).

Зв'язки між створеними таблицями підсистеми бази даних з наукових відкриттів зображені на рис. 2.

	Визначення	№ ОНВ
▶	це невідомий раніше, але об'єктивно існуючий і такий, що вносить докорінні зміни у рівень пізнання,	1
	істотний і стійкий зв'язок між явищами або властивостями матеріального світу.	1
	це невідома раніше об'єктивно існуюча і така, що вносить докорінні зміни в рівень пізнання, форма прояву сутності об'єкта матеріального світу.	2
	це невідома раніше об'єктивно існуюча якісна сторона об'єкта матеріального світу.	2
		3
		3
*		

Рисунок 2 – Завершений вигляд таблиці «Пункти ОНВ»

Далі будуть створені останні узагальнюючі таблиці бази даних «Інтелектуальна власність» – «Об'єкти інтелектуальної власності» та «Суб'єкти права інтелектуальної власності».

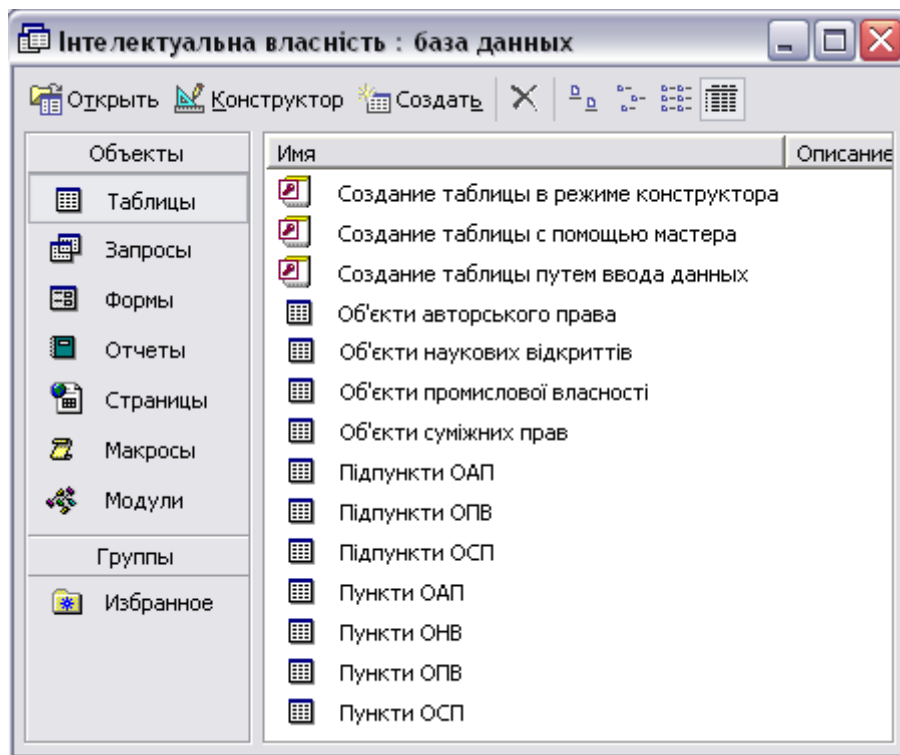

Рисунок 3 – Видгляд бази даних «Інтелектуальна власність» після створення чотирьох підсистем бази даних

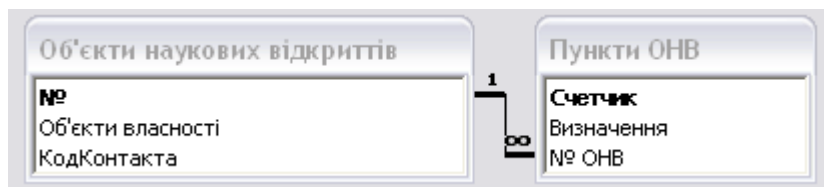

Рисунок 4 – Зв'язки між створеними таблицями

У ході виконання роботи було проаналізовано правову природу наукових відкриттів, визначено їх місце у системі інтелектуальної власності та окреслено критерії, за якими закономірності, явища та властивості матеріального світу можуть бути визнані відкриттями. На основі проведеного аналізу розроблено функціональну підсистему бази даних наукових відкриттів у середовищі Microsoft Access, створено необхідні таблиці, встановлено логічні зв'язки між ними та інтегровано підсистему до загальної

бази даних «Інтелектуальна власність». Результати роботи демонструють можливість ефективної структуризації, зберігання та подальшої обробки інформації про об'єкти наукових відкриттів у складі автоматизованої системи управління.

Література:

1. Бошицький Ю. Л. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 432 с.
2. Демченко Т. В. Інтелектуальна власність: правове регулювання, комерціалізація, захист. Харків : Право, 2019. 368 с.
3. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14.07.1967 р.
4. Михайлюк О. С. Право інтелектуальної власності: сучасний стан і перспективи розвитку. Київ : Наукова думка, 2021. 284 с.
5. Станкевич І. В. Автоматизовані системи управління: моделі, методи, інформаційні технології. Львів : Видавництво ЛНУ, 2022. 312 с.